

Úvod

Mezinárodní šetření výsledků žáků v počátečním vzdělávání jsou již řadu let nedílnou součástí evaluačních aktivit českého vzdělávacího systému. Česká republika je zapojena v klíčových šetřeních Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (dále „OECD“) a Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání (dále „IEA“), jako jsou PISA, PIRLS, TIMSS, ICILS nebo TALIS, přičemž organizaci těchto mezinárodních šetření v českých školách zajišťuje a interpretaci jejich výsledků provádí Česká školní inspekce. Výsledkem jednotlivých šetření je vždy souhrnná analytická zpráva, která však jen okrajově komentuje příčiny a souvislosti daného stavu, jen velmi málo poskytuje návrhy pro jeho zlepšení a jen velmi málo nastiňuje další možné aktivity českých škol i vzdělávacího systému jako celku v příslušných oblastech.

Právě s cílem lépe vymezit možné příčiny konkrétních výsledků žáků v jednotlivých mezinárodních šetřeních, zasadit je do patřičného kontextu a naznačit možné relevantní cesty do budoucna zahájila Česká školní inspekce proces zpracovávání podrobnějších sekundárních analýz, které budou prováděny vždy po zveřejnění výsledků jednotlivých šetření.

Velký podíl při jednotlivých analytických pracích mají experti se zkušenostmi v oblasti zpracování dat z mezinárodních šetření, s nimiž Česká školní inspekce úzce spolupracuje. Předkládané sekundární analýzy výsledků šetření PISA 2012 tak vznikly pod vedením Mgr. Evy Potužníkové.

1 Souvislost výsledků žáků s vybaveností počítačovými technologiemi a jejich ovládnutím

Podobně jako v roce 2003 bylo šetření PISA 2012, které se zaměřuje na zjišťování funkční gramotnosti patnáctiletých žáků, rozšířeno o oblast řešení problémů. V roce 2012 však byla schopnost žáků řešit problémy nově hodnocena elektronicky zadávaným testem. Z pětadesáti zemí, které se účastnily šetření PISA 2012, testovalo schopnost žáků řešit problémy 44 (28 členských států OECD a 16 partnerských zemí a ekonomických celků).

Vzhledem k nově zařazenému testování pomocí počítače obsahoval dotazník pro žáky otázky, které podrobně zjišťovaly obeznamenost žáků s výpočetní technikou. Díky tomu mají země možnost posoudit, do jaké míry jsou výsledky žáků v elektronicky zadávaném testu ovlivněny jejich zkušenostmi s informačními technologiemi.¹ Zároveň si mohou učinit představu o tom, k čemu žáci informační technologie ve škole i mimo školu používají. Poznatky získané z šetření PISA 2012 mohou vhodně doplnit výsledky mezinárodního šetření počítačové a informační gramotnosti ICILS 2013, které budou zveřejněny v listopadu 2014.

První část této kapitoly se zaměří na to, jak žáci v České republice používají informační technologie ve škole a při přípravě do školy. Budou sledovány odlišnosti ČR od jiných zemí OECD² a v rámci republiky rozdíl mezi jednotlivými druhy škol. V druhé části ukážeme, zda

¹ Cílem testu však nebylo hodnotit dovednosti práce s počítačem, ale obecnější schopnost řešit problémy. Elektronicky zadávaný test byl zvolen proto, že umožňuje získat informace o postupech a strategiích, které žáci při řešení používají. Při vytváření testových úloh se dbalo na to, aby nekladly neúměrně vysoké nároky na zručnost žáků v používání informačních technologií. K jejich zodpovězení stačily základní dovednosti jako psaní na klávesnici, zaškrťování výběrových tlačítek kliknutím, přesouvání objektů pomocí myši, používání rozbalovacích menu, hypertextových odkazů apod.

² Do průměru zemí OECD je započítáno pouze 28 členských zemí, které se účastnily testování schopnosti řešit problémy.